

Aşı veya iğne yaptırmak orucu bozar mı?

Soru: Aşı veya iğne yaptırmak orucu bozar mı?

Kısa Fetva

Unutarak yiyip-içen kişi müstesna olmak üzere bilerek veya bilmeyerek, tedavi amaçlı olsun veya olmasın ve doğal menfezlerden (vücudun doğal giriş-çıkış bölgeleri) girmiş olsun ya da olmasın vücudun içerisine giren madde kişinin orucunu bozar. Buna göre iğne ve aşı yoluyla vücuda enjekte edilen maddeler de her ne kadar doğal menfezlerden girmese de neticede vücudun içerisine ulaştığından Ebu Hanife'ye göre orucu bozar. İmameyn'e (İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed) ve İmam Şafiî'ye göre ise bozmaz. Şeker hastaları gibi gün içerisinde iğne yoluyla insülin alması gereken Hanefiler, İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed'in içtihatlarıyla amel edip oruçlarına devam edebilirler.

Detaylı Fetva

Maddeler vücuda ağız, burun, kulak ve makat gibi doğal giriş/çıkış noktalarından ulaşabildiği gibi vücudun belli bölgelerinde oluşan yaralar vasıtasıyla da dahil olabilir. Fukaha, bu giriş yerlerini orucu bozma bağlamında iki kısımda değerlendirmektedir. Ağız, burun, kulak ve makat gibi bölgelere “aslî giriş yerleri (المخارِقُ الأصلية)” denirken bunun dışındaki bölgeler ise “aslî olmayan giriş yerleri (المخارِقُ غير الأصلية)” olarak isimlendirilir.¹

İmam-ı Azam Ebu Hanife (r.a) orucun bozulması hususunda vücuda giren maddenin cevfe² ulaşmasını esas aldığından bu noktada aslî veya gayri aslî menfez ayrımını gözetmemekte; nereden vücuda girdiği önemli olmaksızın cevfe ulaşan maddelerin orucu bozduğunu ifade etmekte ve bundan hareketle kişinin göğüs bölgesinde veya başında derin bir yara bulunması ve buna sıvı bir ilaç dökülmesi halinde orucun bozulacağını söylemektedir. Çünkü sıvı olan ilaç genelde vücudun içerisine ulaşır.³ Katı ilaç ise, genellikle vücudun içerisine ulaşmayacağından böyle bir yaraya sürülmesi halinde orucun bozulmayacağını ancak vücudun içerisine ulaştığı kesin bir şekilde biliniyorsa orucu bozacağını ifade etmektedir.⁴

İmam Ebu Yusuf (r.a) ve İmam Muhammed (r.a) ise aslî menfezlerden giren maddelerin orucu bozacağını buralardan vücuda girmeyenin ise cevfe ulaşsa dahi orucu bozmayacağını ifade etmekte ve söz konusu yaralara dökülen ilaç katı olsun sıvı olsun doğal menfezlerden vücuda giriş yapmadığından içeriye ulaşsa dahi orucu bozmayacağını söylemektedirler.⁵

Günümüzde kullanılan iğneler de ilaçları, doğal olmayan menfezlerden vücudun içerisine aktarmaktadır. Bu ilaçların vücut içerisine giriş yaptığı modern tıp vasıtasıyla kesin olarak bilindiğinden Ebu Hanife'ye göre oruç bozulur. İmameyn'e göre ise bunlar vücut içerisine ulaşmış olsa da doğal menfezlerden girmediğinden oruç bozulmaz. Bu noktada vücuda enjekte edilen maddenin tedavi maksatlı veya vücuda güç-kuvvet vermek gayesiyle olması arasında bir fark yoktur. Zira tedavi de gıda maddesi hükmündedir.

Mezhep içerisinde tercih edilen görüş Ebu Hanife'ninki olduğundan Hanefi fukahaya göre iğne ve aşı yaptırmak orucu bozar. Ancak kefarete gerektirmez. Çünkü kefaretin gerekmesi için vücuda fayda sağlayan bir maddenin ağız yoluyla alınması gerekir.⁶ Buna göre Ramazan ayı içerisinde oruçlu iken iğne yaptıran bir kimse Ramazan ayı bittikten sonra günü gününe kaza etmekle mükelleftir. Ayrıca bu şekilde orucu bozulan kimsenin Ramazan ayının hürmetini çiğnememek adına günün geri kalanında iftara kadar oruçlu gibi, yeme-içme gibi durumlardan uzak durması vaciptir.⁷ Nitekim Allah Rasülü ﷺ de aşure gününde oruçlu olmayan kimselere iftar vakti gelene kadar yeme-içmeden uzak durmalarını emretmiştir.⁸

Şafiî mezhebine göre de vücudun içerisine ancak doğal menfezlerden ulaşan maddeler orucu bozar. Buna göre bacak ve baldır gibi bölgelerden vücuda dahil olan maddeler orucu bozmaz.⁹ Sonuç olarak iğne ve aşı yoluyla vücuda enjekte edilen maddeler, vücudun içerisine doğal menfezlerden ulaşmadığından Hanefilerden İmameyne (İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed) ve Şafiî mezhebine göre orucu bozmaz. Şeker hastaları gibi gün içerisinde iğne yoluyla insülin alması gereken Hanefiler, İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed'in içtihatlarıyla amel edip oruçlarına devam edebilirler.

-
1. Alâuddîn Ebu Bekir b. Mes'ûd el-Kâsânî, *Bedâiu's-Senâi' fî Tertîbi's-Serâi'* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2010), 2/603-604.
 2. Hanefi fukahasına göre cevî; boğaz, mide ve bağırsaklardır. Bu üç bölge dışındaki herhangi bir uzuvdan bunlara giden bir menfez varsa, o da cevî hükmündedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Muhammed Rafî' el-Osmânî, *Dâbitu'l-mufattirât fî mecâli't-tedâvî* (Karaçî: Mektebetu Dâri'l-Ulûm, 1999).
 3. Burhanuddîn el-Merğînânî, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî* (Karaçî: Mektebtu'l-Büşrâ, 2021), 1/349.
 4. Muhammed Emin İbn Abidin, *Raddu'l-Muhtâr ala'd-Durri'l-Muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Marife, 2015), 3/432.
 5. Kıvâmu'd-dîn Emîr Kâtib b. Emîr Ömer el-Fârâbî el-İtkânî, *Ğâyetü'l-beyân ve nâdiretü'l-akrân fî âhiri'z-zamân* (Beyrut: Dâru'd-Diyâ', 2023), 3/313.
 6. Bkz. el-Merğînânî, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedî*, 1/349.
 7. Hasan b. Ali eş-Şurunbulâlî, *Merâki'l-Felâh (Haşiyetu't-Tahtâvî ile beraber)* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1997), s.678.
 8. Müslim, Sıyâm, 135 (Hadis No:1135).
 9. Bkz. Şemsuddîn Muhammed b. Muhammed el-Hatîb eş-Şirbînî, *Muğni'l-Muhtâc İlâ Ma'rifeti Me'ânî Elfâzi'l-Minhâc* (Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2011), 1/572.